

Važne o precepljanju

O tem predmetu pišemo vsako leto, pa bo treba pisati še in še. Saj je še vedno na tisoče in tisoče sadnih dreves — vzemimo samo jablane in hruške — ki v kakršnemkoli ali pa celo v nobenem oziru ne ustrezajo dandanašnjim, recimo sodobnim zahtevam umnega, preudarnega, načrtnega sadjarstva. Še vedno se premalo upošteva glavno načelo sodobne svetovne sadne trgovine, da imajo veljavo na sadnem trgu le nekatere, priznane sorte, ki morajo biti na razpolago v velikih množinah. Enotna (tipizirana) brezhibna (etandardizirana) roba v vagon-skih množinah se bo vedno lahko in razmeroma dobro prodala.

Če pa hočemo pridelati velike množine enotne robe, moramo imeti tudi velike množine drevja v enotnih sortah. Tu pa zadenejo na največje zlo našega sadjarstva, ki ga pobijamo že desetletja, pa še vedno ni odpravljeno: Naši sadovnjaki — večinoma stari in mnogi novi — so namreč prava zbirka vseh mogočih sort. To zlo, ta velika napaka se pa zato ne da izlaska odpraviti, ker je sadno drevo dolgotrajna (dolgoživna) rastlina in je »presortanje« in poenotenje sort z iztrebljenjem starih dreves in z zasa-janjem novih sadovnjakov zvezano prvotno z velikimi izgubami in dolgi dobi. Te neprimike je pa mogoče vsaj za prehodno dobo izdatno omiliti in vsaj deloma v razmeroma kratkem času, z neznatnimi stroški in majhnim trudom premagati s precepljanjem. Drevja nevsčnih, zlasti za sadno trgovino neprikladnih sort ni treba izkopavati in na njega mesto saditi mladega, ampak že odraslemu drevju se »presortira« samo vrh (krona). To je precepljanje. Na ta način dosežemo v 3—4 letih z najmanjšimi stroški drevo nove, prikladne sorte, ki ima tako obsežno krono kakor prvotno in daje že v par letih obilen pridelek. Da je to res, imamo na tisoče zgledov in ga menda ni količjak naprednega sadjarja, ki bi o tem še količjak podvomil, ako hoče le pogledati okoli sebe. S prepričanjem trdimo, da ga ni posla v sadjarstvu, ki bi se tako sijajno izplačal kakor precepljanje.

Ker je vprav zdaj ekozi cela dva meseca čas za to delo, mislim, da bo prav, ako zopet opozorimo naše sadjarje na glavna pravila, ki jih je upoštevati pri precepljanju sadnega drevja.

1. Kaj bomo precepili? Vse tisto drevje, s katerim nismo zadovoljni, bodisi da premalo ali nič ne rodi, ali pa, ki rodi za kupčijo ali pa tudi za domačo uporabo malo-vreden sad. Pri precepljanju ni merodajna starost drevesa, ampak njegovo zdravje in rastnost. Precepiti se dajo tudi 50 in še več let stara sicer zdrava in rastna drevesa. Seveda, čim starejša je drevo in čim obsežnejši je njegov vrh, tem več da dela, zato je pa tudi dohodek od njega čez par let kar naenkrat obilen.

2. Kaj bomo cepili? Sorte, o katerih vemo, da v dotičnem kraju dobro uspevajo, rade in obilno rode, in so v sadni trgovini znane in vpeljane. Neki zelo napredni in preudarni sadjar se je odločil, da bo precepljal slabe jablane z mošancgarjem in je je to svojo namero takole utemeljeval: Mošancgar rad rodi, uspeva v vsaki legi in zemlji, burja ga ne otrese, zavijač (črvivost) se ga ogiblje, tatovi ga ne kradejo z drevesa (ker takrat še ni užiten), varen je tudi pred krastavcem (vsaj bolj od nekaterih drugih sort), je izbornega, lepo dišečega okusa, v shrambi lepo porumeni, drži se tja do maja, v dobri shrambi še dlje, je svetovno znana sorta in ni treba biti v skrbeh, da bi ga ne mogli spečati. Na ta način je treba preudariti sorto, ki jo nameravamo cepiti na drevesa, namenjena za »presortiranje«.

Take sorte so večinoma sorte iz sadnega izbora za dravsko banovino. Komur ta izbor, ki ga je izdala banška uprava v soglasju s Sadjarskim društvom leta 1933, še ni znan, naj poižve za njega pri Sadjarskem in vrtnarskem društvu v Ljubljani, ali pa pri bližnji podružnici tega društva. Držimo se pri izbiri sort za precepljanje strogo domačega sadnega izbora. Vsakdo naj ima pred očmi, da so tudi za njega največ vredne tiste sorte, ki jih je v kakem širšem okolišju največ in gredo najbolje v promet. Za-

pomnimo si, da si z ničemer toliko ne škodujemo, kakor če stičemo za novimi sortami, ki jih drugi še nimajo. S takim nespametnim ravnanjem zanašamo v sadni izbor vedno večjo zmešnjavo in vedno bolj drobimo tako važno in potrebno enotnost v pridelovanju. Nove sorte naj poskušajo za to namenjeni zavodi, sadjarske šole, drevesnice in pa tako imenovani ljubitelji, ki sadjarijo bolj v zabavo in veselje nego za dobiček!

3. Ali lahko s pridom precepimo katerokoli sorto s poljubno drugo sorto? Ne! Skušnje so namreč pokazale, da se vsaka sorta ne druži ugodno z vsako poljubno podlago. Predvsem moramo pri izbiri cepičev upoštevati rast posameznih sort in jo primerjati z rastjo drevesa, ki ga hočemo precepiti. V tem vprašanju veljajo tale preizkušena pra-

vila: Krepko rastoče (kr.) sorte cepljene ravno tako (krepko rastočo) podlago se skoraj vedno dobro sponašajo (kr. + kr. = dobro). Tudi na šibko rastočo podlago (šr.) postavljene krepko rastoče sorte (kr.) se navadno dobro ujemajo (kr. + šr. = dobro). Nasprotno se pa šibko (šr.) rastoče sorte na krepko rastočih podlagah slabo sponašajo in samo životarijo, dokler ne propadejo (šr. + kr. = slabo). Pozne sorte (ps.) na zelo ranih (rs.) tudi ne gredo dobro (ps. + rs. = slabo).

Tako se je tudi izkazalo, da pozno odganjajoče sorte (po.) cepljene na rano odganjajoče (ro.) ne dajo zdravih dreves (po. + ro. = slabo). Narobe, torej rano odganjajoče (ro.) sorte na pozno odganjajočih (po.) pa delajo dobro (ro. + po. = dobro). H.

Kmečko delo v marcu

Meseca marca se prične v naravo vračati življenje. Speče sile matere-zemlje se budijo, da spet znova dajo iz svoje neizčrpne zakladnice vsega, kar človek in z njim vsa živa bitja na zemlji potrebujejo za svoj obstoj. Za kmečkega človeka je prebujanje narave znak za novo delo: tesno združen z zemljo jo bo z ljubečo roko obdelal in negoval, vedoč, da mu truda in ljubezni ne bo ostala dolžna. Četudi za pridnega kmeta tudi v zimskih mesecih nikoli ne zmanjka dela, se vendar z marcem odpre zanj tako rekoč novo leto. Ogleдали si bomo najvažnejša dela v tem mesecu.

Sadjarstvo.

Kmalu bo v sadno drevje udaril življenjski sok. Zato je treba z obrezovanjem po hiteti in to delo na vsak način čimprej končati, dokler drevje še ni muzevno. Posebej je treba opozoriti, da se morajo lani cepljena drevesa obrezati na ta način, da pustiš na vsakem cepilnem mestu en poganjek kot voditelja, ostale pa prikrajšaš na 3 do 5 očesc. Ti prikrajšani poganjki pomagajo celiti rano na cepilnem mestu, pozneje pa služijo za rodni les.

Začnimo s precepljanjem koščičarjev, nato pa hrušk in jablan. Dokler ni še nobenega soka v drevesu, se cepi v žleb ali razkol, pozneje pa, ko je mogoče lub ločiti, cepimo za lub po navadnem ali Titelovem načinu. Ko smo drevo ucepili, moramo cepiče zavarovati pred poškodbami, ki jih povzroča veter in ptice. Zato privežemo na vsako cepljeno vejo pačico, ki sega vsaj pol metra nad cepljeno mesto. S tem preprečimo, da se

na cepiče ne vsedajo ptice in jih ne poškodujejo, pozneje bomo pa na to pačico privezali poganjke, da nam jih veter ne polomi.

Ko se v marcu zemlja toliko osuši, da se ne prijemlje več orodja in je omogočeno delo z njo, začnemo s sajenjem sadnega drevja. O pripravi jam, njihovi velikosti, globočini in drugih potrebnih stvareh smo na tem mestu že govorili. Sedaj ponovno opozarjamo zlasti na napako, ki se pogosto pri naših sadjarjih ponavlja, da namreč drevje pregloboko sadijo. Tudi o tem je bilo že pisano. Pomnimo, da pregloboka saditev drevo zelo slabi in njegovo življenjsko dobo znatno skrajša. Ko bodo brsti na sadnem drevju nabrekli, bo nastopil čas prvega škropljenja pred cvetjem. Jablane, hruške in koščičarje poskropimo z 2% bordoško brozgo ali pa s 15% žvepleno-apneno brozgo, ki zlasti dobro učinkuje pri breskvah in marelicah. Pri uporabi žvepleno-apnene brozge se naj na 100 litrov škropiva doda 1 kg železne galice, ki poveča lepljivost škropiva. Skrbite, da boste pri škropljenju vsako drevo temeljito poskropili od vrha do tal in od vseh strani. Le na ta način boste preprečili škrlup, monilio, luknjičavost na listju, kodravost pri breskvah in uničili kaparje ter rdečega pajka.

Vinograd.

Vinogradi kažejo letos po ugodnem prezimovanju v splošnem na dobro letino. V marcu se že prične v trti notranje delovanje in presnavljanje, ki ga človek na zunaj še ne opazi veliko, razen pri solzenju na ranah, ki jih je pustilo obrezovanje. Zato priporočamo, da vinograniki z rezjo čimprej kon-

žate, pri rezi pa upoštevate že zadnjič navetovano navodilo, da trsja nikar ne preoblagajte, da vam predčasno ne opeša, razen onega, ki ga hočete prihodnje leto skrbeti.

Takoj po končani rezi bo treba trsje poskropiti z 20 do 30% žvepleno-apneno brozgo (torej nekaj močnejša kakor za sadno drevje), če se hočemo zavarovati pred kodravostjo trsja, ki ga spoznamo po slabih poganjkih, kratkih medčlenkih in slabo razvitih kodravih listih. Kodravost povzroča majhna, pajku sorodna pršica, ki je prezimila na spodnjih delih rozg in se bo z odganjanjem trte lotila svojega škodljivega posla, če je ne uničimo. Zato priporočamo zgoraj navedeno škropljenje, in to takoj po rezi, na vsak način pa prej, preden očesa na trsu nabreknejo. To škropljenje ne uniči samo te pršice, marveč tudi listno pršico in tudi sicer trsu dobro stori.

Predn damo v vinograd kolje, ga dobro impregniramo, da bo trpežnejše. Ako je sveže, ga tako dolgo namakamo v 5% raztopini modre galice, da se je kol nasrka do polovice; suho kolje pa kuhamo v katranu ali karbolineju, vendar moramo biti pri tem previdni in ne smemo dati s karbolinejem impregniranega kolja nekaj mesecev v vino-

grad, ker bi dobil grozdje okus po karbolineju. V skrajnem slučaju, če bi ne mogli kolja na zgoraj opisane načine impregnirati, ga pa vsaj na spodnjem koncu obžgemo.

Pri večnji šparonov, ki jo bomo pričeli konec marca, bodite previdni, da se vam ne bodo lomili, ker so silno krhki posebno toliko časa dokler se sok po njih še ne pretaka dovolj močno in niso še poglala očesa. Pri privezovanju trsja se priporoča tudi urejevanje trsov v lepo vrsto. Zato kolje postavite kar v ravno vrsto, četudi so trsi iz vrste, pa jih pritegnite h kolu in privežite. S tem boste dosegli lepo urejen vinograd, v katerem se boste lahko kretali med vrstami, pa tudi posameznim trsom boste pripomogli do enakomerne svetlobe, ki jim bo omogočila boljše uspevanje.

Marca meseca bo treba tudi vse pripraviti za saditev cepljenk v novih vinogradih. Zrigolano zemljo bo treba zravnavati, pripraviti kompost ali hlevski gnoj (prvi je boljši!) in zemljišče razmeriti. Na mestih, kamor pride nova cepljenka, postavimo količe v primerni razdalji, ki naj znaša okrog 1.10 m med posameznimi trsi in vrstami.

(Dalje prihodnjič.)

Kako gnojimo čebuli?

Čebula je zelo važen poljski pridelek, zlasti v okolici Ptuja, Ljutomera, Maribora in Ljubljane. Zadnja leta so se kmetovalci pritoževali, da pridele čebule od leta do leta peša in da je njena kakovost slaba. Zato so se leta 1936 in 1937 izvedli gnojilni poskusi, da se dožene, kaj je temu vzrok. Taki poskusi so se izvedli v okolici Ptuja in Ljubljane.

Najprej se je tam, kjer so bili zvedeni poskusi, zemlja preiskala in se je potem na podlagi rezultatov analize gnojilo.

Večina teh analiz zemlje je pokazala, da ekoraj povsod primanjkuje apno in pa temeljne redilne snovi, to je kalij in fosforna kislina. Zaradi pomanjkanja apna so zemlje večnioma tudi kisle.

Srednje dobri pridelek čebule, ki znaša 300 stotov na hektarju, odvzame zemlji te rastlinske redilne snovi:

72 kg dušika, ki je v 450 kg apnenega dušika;

35 kg fosforne kisline, ki je v 225 kg superfosfatu;

80 kg kalija, ki je v 200 kg 40%ne kalijske soli, in

60 kg apna.

Iz tega vidimo, da je potrebno največ kalija in dušika.

Pri nas se je v zadnjih letih pridelalo mnogo manj čebule. Kakor so pokazali gnojilni poskusi, je bil temu slabemu pridelku edini vzrok pomanjkanje redilnih snovi v zemlji. Zlasti primanjkujejo našim zemljam kalij, dušik in pa tudi fosforna kislina.

Poskusi so se izvedli pri posestnikih: Vesenjaku Francu v Moškanjcih, Horvatu Josipu v Muretincih in Babniku Martinu v Tomačevem pri Ljubljani.

Poskusno polje se je jeseni enakomerno gnojilo s hlevskim gnojem in se je s tem dalo zemlji približno polovico prej navedenih rastlinskih redilnih snovi. Nekaj več ko polovico potrebnih rastlinskih redilnih snovi se je pa dalo zgodaj spomladi z umetnimi gnojili. Dalo se je pa zato nekaj več umetnih gnojil, ker se hlevski gnoj v prvem letu gnojenja še ne razkroji popolnoma in zaradi tega vsa rastlinska hrana, ki je prišla v zemljo s hlevskim gnojem, prvo leto še ne pride do popolne veljave. Pognojilo se je hektar njivske zemlje takole: 150 kg 40% kalijske

soli se je zmešalo z 200 kg apnenega dušika, kar se je enakomerno raztrosilo, potem se je še raztrosilo 150 kg superfosfata. Del njive ni dobil umetnih gnojil, je pa bil ta del njive pognojen s 160 stoti hlevskega gnoja po enem hektarju.

Ze med vegetacijo se je moglo vidno opazovati veliko razliko med parcelo, gnojeno s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili, ter parcelo, ki je bila gnojena samo s hlevskim gnojem.

Ko se je pa čebula izrula in stehala, eo bili pridelki presenetljivi. G. Franc Vesenjaki v Moškanjcih je pridelal (računamo na hektar) na pognojeni parceli (hlevski gnoj in umetna gnojila) 20.700 kg čebule in na parceli, gnojeni samo s hlevskim gnojem, 13.860 kilogramov čebule. S pomočjo umetnih gnojil je pridelal za 6.860 kg več. Ako vzamemo ceno za čebulo 0.75 din za en kg, je bila vrednost večjega pridelka 5.130 din. Od tega moramo odšteti stroške za gnojila in troške okrog 830 din. Z uporabo umetnih gno-

jil se je doseglo na enem hektarju 4.300 din čistega dobička.

Posestnik Babnik Martin v Tomačevem pri Ljubljani je imel še mnogo večji uspeh, to pa zaradi tega, ker je količino 40% na kalijeve soli podvojil in dal torej 300 kg 40% kalijeve soli namesto samo 150 kg. Pridelal je na polnognojeni parceli na enem hektarju za 9.000 kg čebule več, kakor na oni parceli, kjer ni gnojil z umetnimi gnojili.

Ti poskusi naj bodo našim kmetovalcem v pouk in naj se sedaj spomladi po tem ravnaajo.

Namesto 40% kalijeve soli se pa priporoča nabavljati žveplenokisli kalij, ker je v tem 48 do 52% čiste rastlinske hrane kalija. Za gnojenje zelenjadi je žveplenokisli kalij izredne koristi, ker postane čebula po njem trda, zdrava, ne gnije in je odporna napram boleznim. Zelenjava, gnojena z žveplenokislim kalijem, tudi poprej dozori in se zaradi tega na trgu lažje proda.

K. P.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Prva otrokova šola

Molitev.

Vse človeško življenje je šola. Dan za dnem mora vsakdo med nami obiskovati to šolo, dan za dnem se mora učiti in uriti svoje duševne in telesne zmožnosti. Srečen oni, ki je to doumel in si skuša z vsakim dnem prisvojiti čim več potrebnega, koristnega in dobrega.

Prva šola za vsakega otroka je šola v domači hiši. Mali otročiček je še ko majhno semence, ki se mu ne pozna, da se bo iz njega razvila mogočna rastlina. Kakor je otrokovo telesce majhno in drobeno, če ga primerjamo s telesom odraslega, prav tako majhna in neznatna je tudi njegova duša. Kakor hitro pa ima otrok dve ali tri leta, že mora v šolo in se učiti. Ne v pravo šolo toda vse njegovo življenje in delo mora biti že šola, iz vsega se mora že učiti. Pa se tudi sam hoče učiti. Kakor hitro zna malo govoriti in čebujati, že mu ni več dovolj, da stvari okoli sebe samo vidi in jih opazuje, ampak hoče tudi vse vedeti o njih, hoče biti o njih poučen. Zato vprašuje o vseh stvareh in na vse strani da zadosti svoj radovednosti. Vsa okolica mu dostikrat ni koe in ne ve več odgovora na vsa njegova številna, nenehna vprašanja. Kakor nadležna muha se zajé v

očeta ali mater ali kogarkoli že in ga ne izpusti s svojimi vprašanji. Za vse hoče vedeti odkod, čemu, zakaj. Najraje se seveda spravi nad očeta ali mater rajraje se ozira za njima, ju opazuje pri delu in sprašuje. Najraje nju posluša in najbolj mu gre do srca, kar mu onadva rečeta in o čemer ga poučita. Tako sta že po naravi oče in mati otrokova učitelja in domača hiša in njena okolica prva šola, v katero zahaja mali otrok. Zato pa se morata oče in mati vedno zavedati, da sta dolžna svojega otroka tudi poučevati in jima je od Stvarnika samega dana naloga, da vodita prvi pouk svojega dečka, svoje deklice.

Iz svojega dognanja otrok hitro spozna, da ga imata najraje oče in mati. Zato naj starši otroku že zgodaj povedo, da ima še drugega Očeta v nebesih, ki ga prav tako ljubi, da, še mnogo bolj ko starši sami. To je prvi pouk v verouku. Seveda pa ni zadosti, če oče in mati svojemu otroku o Bogu samo govorita. Besedam mora vedno slediti dejanje, zato tudi sama ne smeta nikoli opustiti vsakdanje molitve. Starši morajo s svojim zgledom pokazati otroku, kaj je pošteno življenje. Otroci radi poslušajo o Bogu, o njegovi ljubezni in njegovem veličastvu. Kjer pa beseda ne zadostuje, tam mora učiti živo življenje. Otroci se najraje uče od staršev,

njih nauki in zgledi jim najgloblje sežejo v srce, bodisi v dobrem, bodisi v zlem.

Prvi pouk otroka v domači hiši vodi torej v molitev. Zdi se, da je prav današnji svet pozabil na to temeljno pravilo vsake vzgoje. In če se toliko otrok zgubi že v rani mladosti, je temu krivo gotovo tudi to, ker se starši ne zavedajo več, da brez božjega blagoslova ni duševne rasti in razvoja na zemlji. Sama teovadba, sama skrb za telesni razvoj ne bo nudila mlademu bitju one odporne sile, ki jo nujno potrebuje, da nekdanj lahko postane koristen člen človeške družbe.

Poznala sem očeta, ki je imel devet otrok, pa majhne življenjske dohodke, pa je kljub temu vseh devet otrok vzgojil v poštene ljudi in jih spravil do poštenega kruha. Vprašali so ga, kako je to naredil, pa je odgovoril: »V naši hiši smo veliko molili. To je pomagalo mami z materjo, da sva lahko vzdržala, otrokom pa, da so pošteni postali. Vsako nedeljo popoldne smo šli vsi skupaj k nauku, potem šele na sprehod. Vse fante sem spravil za ministrante. Pa nisem zahteval, da bi bili za to plačani, ker mi je šlo le za to, da se otrok že zmlada navadi v cerkev hoditi. Čeprav hočem, da se otroci Boga drže iz prepričanja in molijo iz notranje potrebe, vendar me skušnja uči, da ima tudi navada svojo veliko moč. To, kar se je otrok v prav mladih letih navadil, ne bo zlepa nikoli opustil v življenju. In zdi se mi, da je najbolj potrebno, kar človek v življenju rabi, molitev. Ta ga drži pokonci v vseh težavah. Zato sem jaz moje otroke učil moliti in to se mi je bogato splačalo. Danes sem brez skrbi in mirno se lahko veselim in uživam svoj večer življenja. Tudi otroci molijo zame, da mi je počitek sladak.«

H—r.

Umetno valjenje in njegov pomen

Marsikje začno s prerajanjem kurjega zaroda že v februarju, glavna meseca za to pa sta marec in april, majnik je že bolj zaostalce. To se pravi, če hočemo, da nam bodo začele kokoši nesti tja-le proti sredi meseca oktobra — torej v času, ko se jamejo po dosedanji navadi goliti (misati) in prenehajo z nesenjem jajc v času, ko bi jih najbolj potrebovali — moramo izvaliti jajca za te kokoši že prve zimsko-pomladanske mesece. Pri velikih kurjerejih, kjer imajo po 100 ali celo več sto kur, ne pride nikomur niti na misel, da bi vsa ta jajca, potrebna za novi zarod, izvalile žive kokoši — koklje.

Kokoši imajo v takih razmerah samo eno nalogo, da ležejo čim več jajc. Valjenje s kokljami bi prišlo mnogo predrago, pa tudi zelo nerodno delo bi bilo to. Če bi hotel kdo zvaliti 500 jajc — in toliko jajc moraš nasaditi, če hočeš dobiti 62 prvovrtnih mladih kokoši (torej na 8 jajc ena izvrstna kokoš!), preizkušenih že na dobro zimsko nesnosti polagoma uničili valilni nagon pri naši štiri in trideset kokelj! Kakor uči skušnja, kure med časom, ko vale in vodijo piščeta, to je okrog 3 mesece, nič ne neso; krmiti jih je pa treba po navadi. Mnogo ceneje pride, ako si izvali jajca z lastnim strojem-valilnikom ali si jih pa da izvaliti (po 2 din za vsako jajce). So ljudje, ki pravijo, da bomo z umetnim valjenjem in s povečanjem nesnosti polagoma uničili valilni nagon pri naši štajerki in da tega ne smemo dopustiti pri štajerki, ki je in ostane kmečka kokoš. Jaz pravim: Kjer je treba v nadomestek za stare, odseljene kokoši le majhnega števila živali, recimo do 10, tam brez skrbi valite z domačo kokljo. Storititi morate pa to gotovo v marcu ali aprilu, do srede maja. Kokljo dobrih jajc boste pa nasadili v ta namen, če namreč hočete dobiti 10 prav dobrih jajčaric? Prav nič se ne boste zmotili, ako računate na vsako dobro jajčarico po 8 (osem) dobrih jajc; skupaj torej 80 jajc. Ker nasajamo koklji po 13 do 15 jajc, boste morali nasaditi pač 5 do 6 kokljam. Če se vam ne predstavijo prostovoljno, jih boste morali pač prisiliti k temu materinskemu poslu. Izkušnja vas bo pa tudi poučila, da napravlja toliko kokelj bodisi med valjenjem, kakor tudi zlaeti pozneje, ko vodijo toliko družin na istem dvorišču mnogo zgage in neprijetnosti, pa tudi izgub. Seveda, kdor je zadovoljen z dosedanjim spakovanjem, da mu prinese 10 kokoši po kakih 700 jajc na leto (vsaka kokoš torej po 70—75), temu si ni treba kar nič beliti glave ne spomladi ne poleti; kure bodo že storile svoje, kakor jim bo ravno kazalo, da bo zanje najbolj prav, ne pa za vas. Zato naj vas, gospodinj, opozorim na nekatere prednosti »umetnega« valjenja v primeri z »naravnim« valjenjem:

Z valilnim strojem lahko dobite piške ob vsakem letnem času in ste popolnoma neodvisne od kurjih »muh«.

Kura večkrat gnezdo meni nič, tebi nič zapusti, in sicer za stalno; če ste ji bile nasadile izvrstna jajca od prav dobrih jajčaric — in drugačna slaba nasajati je vendar proti pametli — imate zaradi tega že precejšnjo škodo. Saj je dobro plemensko jajce vredno najmanj 3 dinarje.

Kolikokrat se tudi zgodi, da nerodna koklja pokvari dragocena jajca, da imamo celo slučaje, da so jela koklje med valjenjem žreti jajca.

Če hočete, da bodo kokoši nesle pozimi, morate oskrbeti za zgodnjo izvalitev. Za tako pa kokoši prav mnogokrat sploh ne dobite, ker se vzbudi nagon in veselje za valjenje redno šele v poletnih mesecih. Valilni stroj pa je pripravljen ob vsakem času. Valilni stroj prihrani valilcu mnogo časa, posebno kadar gre za večje število valilnih jajc. Valilni stroj izvali naenkrat veliko število jajc in nadomesti celo čredo kokelj. Valilnik za 300 jajc n. pr. opravi delo 20 kokelj, stroj za 600 jajc delo 40 kokelj, aparat za 900 jajc vali za 60 kokelj; orjakov za 3000 jajc (200 kokelj) ali 9000 jajc (600 kokelj) in še večjih, niti ne jemljem v misel, ker danes za naše razmere še ne pridejo v poštev. V mali avstrijski republiki n. pr. pa deluje takih velevalilnikov že cela vrsta, ako naj navedem zgled, ki nam je najbližji.

Zelo važno je to-le: Piščanci se skoraj redno nalezajo od svojih kokelj uši in raznih drugih zajedalcev; to se ne zgodi pri umetnem valjenju in pri vzreji piškov pod umetno kokljo na gorko vodo ali oglje ali premog ali petrolej. Tudi elektrika se da, če je poceni, lepo uporabiti za segrevanje umetne koklje.

Zelo pogosto se pri naravni koklji — pri zgodnji izvalitvi, ki edina ima vrednost za nas — piški prehlade, dan za dnem jih je manj, izguba pri izreji znaša mnogokrat 50 odstotkov. Pri umetnem valjenju in izreji ne presega izguba normalno 5—10%. Zato priporočam: Poskusite z umetnim valjenjem in izrejo piščancev z umetno ali naravno kokljo, da se prepričate, kaj je bolje za vas. Kaka majhna smola v začetku vam ne sme vzeti poguma. ovfr.

KUHINJA

Polenovka na laški način. Namočeno polenovko pustim četrť ure v elani vodi vreti. Potem potegnem lonec z ribo na stran za eno uro ali tudi dalj. Na en kilogram polenovke rabim tri četrť kilograma krompirja. Krompir operem, olupim in na zrezke narežem. Potem vkladam menjaje ribo in krompir v visoko kozico. Začnem s krompirjem in na krompir vkladam osnaženo polenovko. Vsako površino ribe posujem s čebulo, s poprom, s seseklanim zelenim peteršiljem in s strtim ali seseklanim česnom. Zadnja plast naj bo zopet krompir. Po krompirju polijem

14dkg dobrega olja in eno osminko in pol mrzle vode. Kozo dobro polirjem in dušim polenovko eno uro. Šele proti koncu dušenja zmešam polenovko. Na mizo jo dam s kislim zeljem.

Slanik v ješprenju. Četrť litra debelega ješprenja skuham v neosoljeni vodi do mehkuhanjem pridenem ješprenju strok strtega ali seseklanega česnja, košček naribanega korenja, drobno seseklanega petršilja, en lavorov list in en droben, na kocke narezan krompir. Ješprenj zabelim z razbeljeno mastjo, ali namesto te z surovim maslom, ki naj ga bo za drobno jajce. Nazadnje dodam še en osnažen in na kocke zrezan slanik. Ko juha dobro prevre, dam jed na mizo.

Namakanje polenovke. Pri kupovanju polenovke je treba gledati na velikost in na barvo ribe. Majhne ribe z belim mesom so najbolj okusne. Ribo razžagam na pet prstov široke kose. Najprej namakam ribo v mrzli vodi dva dni. Vsaki dan menjam vodo. Po dveh dnevih polijem polenovko z mrzlim lugom. Lug napravim iz pepela bukovih drv s tem, da pepel poparim. Lug pustim, da se ustali. V lugu pustim ribo zopet dva dni. Zadnje namakanje je zopet v mrzli vsak dan menjajoči vodi. Tudi zadnje namakanje traja dva dni.

Zdrobova juha. V lonec nalijem dva do 3 litre vode. Takoj pridenem par koščkov korenja, par koščkov rumene kolerabe, par koščkov olupljenega zelenatega storžka, en cel krompir, korenino zelenega petršilja, vejico majarona, par šilotk ali odrezek navadne čebule. Vodo osolim, lonec pokrijem in kuham zelenjavo eno uro. S to juho zalijem štiri žlice pšeničnega zdroba, ki sem ga na surovem maslu ali na masti bledorjavo zarumenila. Zdrob kuham še nekaj minut in ga zboljšam z enim celim stepenim jajcem. Ko juha z jajcem prevre, jo zlijem v skledo in dam na mizo.

Pomivanje pločevinastih posod. Pločevinaste posode so zelo podvržene rji. Pomivati se morajo v zelo vroči vodi in takoj po pomitju dobro obrisati s snažno krpo in še dobro osušiti na štedilniku na drvah. Ako bi teh posod takoj ne obrisala, zarjave takoj.

Za opeklino zmešaj beljak in žlico olja, namaži na krpo in naveži. Tudi apno z oljem zmešano hladi (apnena voda). Majhne opeklino se zdravijo hitro, če držiš opečen ud nad vročo posodo. Ne na odprtem ognju! Zganjevi obkladki hladijo in zdravijo, konoplino in šentjanževo olje tudi.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Cene mesa v Kranju: govedina I. vrste 10–12 din, II. vrste 8–12 din, III. vrste 8 do 10 din; svinjina 14–16 din, slanina 20 do 26 din, svinjska mast 19 din za 1 kg. Kože goveje, surove 14 din, telečje 15 din, svinjske 11 din za 1 kg.

Iz Brežic poročajo za začetek marca naslednje cene živini: voli I. vrste 6 din, II. vrste 5 din, III. vrste 4.50 din; telice I. vrste 5 din, II. vrste 4 din, III. vrste 3.50 din; krave I. vrste 5 din, II. vrste 4 din, III. vrste 2.50 din; teleta I. vrste 5.50 din, II. vrste 5 din; prašiči špeharji 8.50 din, pršutarji 7.50 din za 1 kg žive teže. Mesne cene: govedina 10–12 din, svinjina 14 din, svinjska mast 18 din za 1 kg. Kože surove goveje 8 din, telečje 12 din, svinjske 2.50 din.

Na celjskem trgu ima v začetku marca živina tele cene: voli I. vrste 5.50–6 din, II. vrste 5–5.50 din, III. vrste 4.50–5 din; telice I. vrste 5.50–6 din, II. vrste 5.50 din, III. vrste 4–5 din; krave I. vrste 4–5 din, II. vrste 3.50–4 din, III. vrste 2.50–3.50 din; teleta I. vrste 5.50–6.50 din, II. vrste 5 do 5.50 din; prašiči špeharji 8–9 din, pršutarji 7–8 din za 1 kg žive teže. Mesne cene: govedina I. vrste 11–12 din, II. vrste 10 do 12 din, III. vrste 10 din; svinjina 14–16 din, svinjska mast 16–17 din, slanina 15–16 din za 1 kg. Kože surove goveje 8–12 din, telečje 12–14 din, svinjske 6–8 din za 1 kg.

Maribor dne 3. marca 1938. Cene živini: voli I. vrste 4.80–6 din, II. vrste 4.75–5.50, III. vrste 4.40–5 din; telice I. vrste 5 do 5.50 din, II. vrste 4.75–5 din, III. vrste 4.50 4.75 do 5 dinarjev, III. vrste 2.50 do 3 dinarjev; teleta I. vrste 5–6.50 din, II. vrste do 4.75 din; krave I. vrste 4–5, II. vrste pršutarji 5.25–7.75 din vse za 1 kg žive teže.

Prašiči (sejem dne 4. marca): pujski 5–6 tednov stari 85–105 din, 7–9 tednov 110–120 din, 3 do 4 mesece 145–190 dni, 5 do 7 mesecev 240–380 din, 8–10 mesecev 410–480 din, 1 leto 780–810 din. Na vago 1 kg žive teže 5.50–7.75 din, 1 kg mrtve teže 8.50–11.25 din.

V Ljutomeru so imeli dne 1. marca sledeče cene živini: telice I. vrste 4.50 din, II. vrste 4 din, III. vrste 3 din; krave II. vrste 3 din, III. vrste 2.25 din; teleta I. vrste 5 din, II. vrste 4.50 din, prašiči pršutarji 6 din za 1 kg žive teže. Cene mesa: govedina 8 do 12 din, svinjina 12 din, svinjska mast 16 din za 1 kg. Kože surove goveje 9 din, telečje 12 din, svinjske 10 din za 1 kg.

Na semanji dan v Ptuj 1. marca so bile cene: voli 4.25–5 din, junci 3.80–4 din, krave 2.50–4 din, telice 4–4.75 din za 1 kg žive teže. Konji so se prodajali po 400 do 6.500 din po kakovosti, žrebca po 1.000 do

2.000 din. Prašiči debeli 7.25–8 din, plemenske svinje 6–6.25 din, pršutarji 6.75 do 7 din za 1 kg žive teže; mladi prašički so šli po 90–160 din komad.

Na novomeški sejmu dne 7. marca t. l. so prignali 337 glav goveje živine in 642 prašičev. Prodali so 165 repov goveje živine in 348 prašičkov in prašičev. Kupčija z voli je zelo živahna in so šli povprečno po 5 din za 1 kg žive teže, krave pa kot klavna živina po 3.50–4 din. Cene mladim pujskom so precej zrastle, in sicer za 10–30 din pri glavi, cene pršutnikom se niso spremenile in se držijo 6–7 din za 1 kg žive teže.

Na ljubljanskem sejmu dne 2. marca t. l. so bile cene živini: voli I. vrste 5.50–6 din, II. vrste 4.25–5 din, III. vrste 3.75–4 din; telice I. vrste 5.50–6 din, II. vrste 4.25 do 5 din, III. vrste 3.75–4 din; krave I. vrste 4.25–5 din, II. vrste 3.75–4 din, III. vrste 3–3.50 din; teleta I. vrste 7–8 din, II. vrste 5.60–7 din; prašiči sremški 10.50–11.50 din, domači 9.50–10 din, pršutarji 8.50, vse za 1 kg žive teže. Mesne cene v Ljubljani: meso I. vrste 12–14 din, II. vrste 10–12 din, III. vrste 6–8 din; teletina I. vrste 14 do 16 din, II. vrste 12–14 din; svinjina 15–18 dinarjev, prekajena svinjina 16–20 din, svinjska masi 20 din, domača slanina 16–17 din, hrvaška 17–18, konjsko meso 4 din, ovčje meso 8–10 din za 1 kg. Kože surove goveje 12 din (težke), kravje 11, telečje 13 din, svinjske domače 10 din za 1 kg.

V Kranju je bilo na sejmu dne 7. marca prignanih 60 volov (prodanih 51), 38 krav (21), 12 telet (12), 4 junice (3), 3 bik (3) in 31 prašičev (13). Najboljši vol je dosegel ceno 3.500 din, najlepša krava 2.000 din, junica 2.500 din, bik 2.400 din. Na vago so bile cene sledeče: voli I. vrste 6 din, II. vrste 5.75 din, III. vrste 5.50 din; telice I. vrste 6 din, II. vrste 5.75 din, III. vrste 5.50 din; krave I. vrste 5.50 din, II. vrste 4.50 din, III. vrste 3.50 din; teleta I. vrste 7 din, II. vrste 6 din; prašiči špeharji 10 din, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički od 7 do 8 tednov stari so šli po 105–130 din za komad.

PRAVNI NASVETI

Dolg pri trgovcu. F. V. — Leta 1930 ste si od trgovca izposodili vsoto denarja. Kljub temu, da ste zaščiten kmet, zahteva trgovec, da mu vrnete vso vsoto, češ da rabi denar za obrt. Vprašate, ali ste dolžni vrniti trgovcu vso vsoto. — Samo dolgov, ki so nastali iz nakupa blaga na up ali iz obrtnega dela, se ne znižajo, ampak jih morajo dolžniki odplačati v dvanajstih letih v enakih letnih obrokih. Vaš dolg pa ni nastal iz nakupa blaga, ampak je posojilo. Zato se dolg zniža za

polovico, ostalo polovico pa ste dolžni plačati v 12 letih s 3% obresti v enakih letnih obrokih, vsako leto najkasneje do 15. novembra. Upnik Vam je dolžan poslati obračun in novo obveznico in to preko Vaše občine. Če Vam v obračunu in obveznici ne zniža dolga, morate pri občini vložiti svoje prigovore. Občina bo nato postopala po predpisih uredbe o zamenj dolžniških listin z novimi obveznicami. Dokler Vam upnik ne pošlje nove obveznice, niste dolžni plačati obrokov. Po opravljeni zamenj dolžniških listin ste pa dolžni plačati vse zaostale obroke po uredbi.

Dolg, ki znaša 500 din. D. M. — Kmetu ste posodili 500 din. Ko ste ga terjali, je odgovoril, da Vam bo dolg plačal v 12 letih in to samo polovico. Ker ste vžittkar, vprašate, če ste dolžni tako dolgo čakati na plačilo dolga. — Vaš dolžnik je v zmoti, če misli, da se tudi dolg, ki znaša 500 din, zniža na polovico in da se tudi ta dolg odplačuje v 12 letih. Po predpisih uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov se morajo plačati kmetijski dolгови, ki niso večji ali, ki po opravljeni znižbi niso večji od 500 din, v dveh enakih letnih obrokih. Iz tega sledi, da bi Vam bil moral še ves dolg plačati, ker sta oba obroka dospela v plačilo.

Podpora za vodnjak. J. S. S. — Vsi prizadeti lahko napravite skupno prošnjo na bansko upravo, ki jo morate kolkovati z 10-dinaskim kolkom. Priporočilo bo vsekakor na mestu.

Po vojni razdeljena zapuščina. A. S. — Ko je umrl oče leta 1919 brez oporoke, sta bila sin in hči zakonita dediča. Če je pri zapuščinski razpravi takrat bilo dogovorjeno, da dobi fant posetvo, zato pa mora sestra izplačati doto, ki je po takratni cenniti odgovarjala očetovi zapuščini, potem ne more več sestra sedaj zahtevati od brata, da ji da doto po sedanjih vrednostih posestva. Izgubo zaradi razvrednotenja denarja mora trpeti pač tisti, ki ima denar ali denarno terjatev.

Nepravilno premerjen les. P. M. Z. — Če je kupec po svojem pooblaščenju dal premeriti od vas prodani les, ki ga je tudi že plačal, in se je lesa namerilo za eno sedminko manj, kot ga je bilo v resnici, potem lahko zahtevati od kupca, da vam to razliko plača. Vi boste morali pač dokazati, da je bilo lesa res toliko, kakor vi trdite in da je bilo kupčevo merjenje pomotno.

Čigav je hrast? M. S. G. Č. — Če mejaš trdi, da je hrast njegov, vi pa pravite, da je posekan na vašem svetu, potem je pač meja sporna. Pri sodišču morate najprej predlagati, da se meja uredi. Če bi se ugotovilo, da je meja dobro vidna in da ste tudi vi doslej v miru uživali svet, kjer je bil posekan hrast, bo sodišče izreklo, da je dal mejaš povod za ta mejni spor, ker vas je motil v vaši mirni posesti, in bo njemu naložilo vse stroške postopanja. Če se pa to ne bo izkazalo, potem bo trpel vsak polovico stro-

škov, ker je pač sodno zamejičenje bilo potrebno. Šele ko bo meja urejena, boste lahko tožili sosedu na povračilo odškodnine za posekani hrast, če je bil res na vašem svetu posekan.

Nepriznana zaščita. I. A. V. L. — Ker vam pred leti ni bila priznana kmetška zaščita in vam je bilo nato posestvo prodano na dražbi, kar vse je postalo med tem pravomočno, ne morete sedaj ponovno zahtevati, da se vam prizna zaščita. Saj stari dolg, ki ste ga vi smatrali, da je zaščiten, je sedaj že poravnat z izkupičkom za prodano hišo. Za morebitne nove dolgovne po 20. aprilu 1932 pa zaščita sploh ne pride v poštev.

Sosedomna okna na dvorišče. K. M. M. — Če stoji sosedova hiša že 30 let ob vašem dvorišču z vsemi okni, ki jih ima sedaj, potem je sosed pridobil za svojo hišo pravico do luči in razgleda preko vašega dvorišča pri sedaj spornih oknih in ste vi zavezani, da ne smete prav nič takega zgraditi na svojem dvorišču, kar bi sosedovim oknom vzelo luč ali razgled. Če pa sosedova hiša še ne stoji 30 let, lahko svoje dvorišče ogradiate brez ozira na sosedova okna.

Zaščita. G. F. Leta 1930 ste prodali posestvo in vam je kupec ostal dolžan del kupnine. Vi ste že v letih, nesposobni za delo in ste mnenja, da bi vam moral plačati ves znesek, on pa trdi, da uživa zaščito, češ da ste vi v boljšem gmotnem položaju, ker se pečate s kupčijo. Ker je dosegel zaščito, ste vložili pritožbo zoper sklep sodišča. Dolžnik ne plačuje obrokov. Vprašate, kaj storiti. — Iz vašega pisma ne vidimo ali je sodišče že končnojavno odločilo o vprašanju, ali dolžniku pripada zaščita ali ne. Če je padla že končna odločba drugostopenjske, t. j. okrožnega sodišča, pač ni pomoči in morate postopati po pravilniku o zamenj dolžniških listin z novimi obveznicami, t. j. dolžniku morate poslati obračun z za polovico znižanim zneskom dolga in novo obveznico, ki se glasi na polovični znesek dolga. Če dolžnik v 15 dneh ne vloži prigovorov pri občini, vam mora plačati vse zapadle obroke, ker jih drugače lahko sodnim putem izteriate. Če pa okrožno sodišče še ni izdalo odločbe o tem, ali je dolžnik zaščiten, počakajte na to odločbo. Pripominjamo, da po uredbi ne uživa zaščite dolžnik, ki je v boljšem gmotnem položaju od svojega upnika.

Dolg pri okrajni posojilnici in zaščita. A. R. Obrnite se vendar na posojilnico. Tam boste najbolj točno zvedeli, ali so vaša terjatev odstopili Privilegirani agrarni banki in če je niso, zakaj ne.

Kmetška služkinja in zavarovanje. L. Z. Po zakonu o zavarovanju delavcev so izzeti od obveznega zavarovanja poljedelski delavci in posli v poljedelskem delu.

Naročajte »Domo!juba«!